

Socialdepartementet

Remissvar – Vissa processuella frågor på socialförsäkringsområdet

Tullverket har beretts tillfälle att yttra sig över betänkandet Vissa processuella frågor på socialförsäkringsområdet (SOU 2018:5). Utredningen har i betänkandet bl.a. gjort vissa överväganden rörande det allmänna ombudet för socialförsäkringen. Tullverket lämnar i detta remissvar synpunkter rörande dessa delar, men har inga synpunkter i fråga om övriga frågeställningar som behandlas i betänkandet.

Mot bakgrund av utredningens överväganden rörande det allmänna ombudet för socialförsäkringen ser Tullverket att kan finnas skäl att tillsätta en utredning även rörande det allmänna ombudet hos Tullverket.

Synpunkter rörande allmänna ombudet

Allmänna ombudets uppdrag och placering

Utredningen har i avsnitt 4.8 föreslagit att det i lag ska fastställas vad som är allmänna ombudets uppdrag. Tullverket delar uppfattningen att det vore lämpligt att det på något sätt fastställs vad som är uppdraget för ett allmänt ombud. Om det ska ske i lag eller om det är lämpligare att fastställa detta i en förordning bör kunna övervägas ytterligare.

Utredningens förslag är att allmänna ombudets uppgift ska vara att självständigt verka för att socialförsäkringen tillämpas rättssäkert och likformigt. Tullverket anser att utredningens överväganden i denna del är väl motiverade och ser därför positivt på förslaget.

Tullverket har inga invändningar mot utredningens förslag om att allmänna ombudets organisatoriska placering flyttas från lag till en myndighetsinstruktion.

Möjlighet för den beslutande myndigheten att yttra sig

I avsnitt 4.11 föreslår utredningen att det i lagen tydliggörs att, när allmänna ombudet har överklagat, kan förvaltningsdomstol inhämta ett yttrande från den myndighet som har beslutat i saken. Detta hänger samman med att myndigheten i dessa fall inte har ställning som part i målet. Tullverket anser att det är av stor vikt att det finns en möjlighet för domstolen att inhämta ett yttrande från den beslutande myndigheten. Ett yttrande från den beslutande myndigheten kan vara väl ägnat att bidra till att domstolen får ett bra underlag för sitt avgörande, vilket också tas upp i betänkandets avsnitt 4.12.3. Tullverket ser därför positivt på ett tydliggörande.

När det gäller de fall där allmänna ombudet för talan till förmån för den enskilde kan det även övervägas om det bör införas en huvudregel om att myndigheten ska ges möjlighet att yttra sig, om inte myndigheten istället ska tillerkännas partsställning (se nedan). Utöver att myndighetens yttrande kan bidra till att domstolen får ett bra underlag för sitt avgörande är det inte otänkbart att domstolsprocessen, ur myndighetens perspektiv, får en större legitimitet om det säkerställs att myndigheten får möjligheten att i ett yttrande utveckla sin syn på rättstillämpningen i det enskilda fallet.

Trepartsprocess

I avsnittet 4.12.3 avhandlas frågan om den beslutande myndigheten, i mål där allmänna ombudet har överklagat, ska kunna träda in som part. Utredningen prövar argumenten för och emot en sådan ordning och landar i ställningstagandet att den beslutande myndigheten inte ska tillerkännas partsställning. Tullverket ser att det finns goda skäl för ett sådant ställningstagande, men anser ändå att det finns skäl som överväger för att den beslutande myndigheten ska kunna vara part i målet. Detta gäller de mål där allmänna ombudet för talan till förmån för enskild. Genom att i dessa mål tillåta detta får man i målet en part som försvarar det fattade beslutet.

Skulle domstolen bifalla allmänna ombudets överklagande till förmån för den enskilde kan myndigheten överklaga till högre instans, vilket gynnar möjligheten till prejudikatbildning. Naturligtvis kan myndigheten i ett sådant läge komma fram till att domstolens avgörande inte bör överklagas, t.ex. p.g.a. att man finner domstolens skäl till sitt avgörande vara övertygande. Det kan också innebära att myndigheten anpassar sin rättstillämpning efter domstolsavgörandet utan att prövning har skett i en högre instans. Att ett överklagade i så fall inte sker är då också till den enskildes förmån, vilket är ett beaktansvärt intresse.

Talan om fastställelse

I avsnitt 4.12 föreslår utredningen att talan om fastställelse ska införas som en möjlighet för allmänna ombudet. Tullverket ser en risk med en sådan processföring i de fall då en domstol har avgjort ett mål till fördel för den enskilde och den enda anledningen för ett överklagande är att få till stånd ett prejudikat. Risken är den att det slutliga utfallet i en prövning av en högre domstol kan bli att det överklagade avgörandet inte ska fastställas, vilket i så fall medför en negativ effekt för den enskilde. Tullverket anser att det vore lämpligare att istället för att införa fastställsetalan ge den beslutande myndigheten status som part i målet.

Det kan ses som en rimligare ordning att den beslutande myndigheten bedömer om ett överklagande ska göras emot den enskildes intresse utifrån att myndigheten anser att det finns fog för att anse att myndigheten faktiskt fattade ett korrekt beslut. Att allmänna ombudet skulle driva fastställsetalan för att i det allmänna intresset få fram prejudikat kan anses på ett olämpligt sätt gå emot de enskilda intresset av att en dom som är förmånlig inte går vidare till överprövning.

Ärendets handläggning

I den slutliga handläggningen av ärendet har deltagit ställföreträdande generaltulldirektören Fredrik Holmberg, beslutande, och verksjuristen Mikael Jeppsson, föredragande.

TULLVERKET

Fredrik Holmberg

Kopia till:

Finansdepartementet, S3